

що майже не чує на праве вухо. Через три роки під час першого тренування на задньому дворі Грецький-старший повертався до Вейна лівим боком, щоб розібрати писк малюка з-під шолома. Згодом, коли син вже грати-ме в професійній лізі, Волтер піде на пенсію в 52 роки. Він став чудовим аналітиком гри та один з перших дав важливу пораду сину: «Думай не про те, де зараз шайба, а про те, де вона буде». В 2006 році вийшов канадський фільм «Розбудити Волтера»: він розповідає про те, як Володимир Грецький боровся за своє життя з тяжкими наслідками коми. Знімальна команда нашого ж фільму показує Волтера в його будинку, хоча це можна назвати залом слави хокею. Також ми бачимо, як нині батько кращого форварда в НХЛ проводить свій час з друзями та веде боротьбу з невиліковною хворобою Паркінсона. Життєлюбність Володимира та любов до хокею підтримують його й досі.

Іван Грецький міг не потрапити до фільму через проблеми з його агентом та бюджетом фільму. Але в останні дні зйомок Вейн Грецький згодився на участь, що стало великим успіхом для майбутнього фільму. Незвичним елементом «Юкі» також є звукоряд, який містить суто діалектичні слова, притаманні мешканцям Західної України, на схожому діалекті говорять також деякі епізодичні герої фільму, як Мирон Биць – президент Української Спортової Централі Америки та Канади. Ці слова надають особливого колориту героям.

Картина має чудові історії героїв, операторські вирішення інтер'ю, цікаве оформлення титрів та архівної інформації. Та сценарист, певно, мав проблеми з систематизацією матеріалу. Це пов'язано з тим, що сценарій не раз редагувався через нестабільність графіка ветеранів спорту та постійні виснажливі подорожі команди. «Юкі» не вистачає хронометражу задля послідовного викладу історії. Більшість розповідей швидко змінюють одна одну, і це створює прискорений темп фільму. Може скластись враження, що автори намагаються викласти всю інформацію одночасно. Також, окрім цікавих документальних кадрів теперішнього життя хокеїстів, фільм має кілька слабких постановочних сцен, що мали показати минуле героїв. Ці фактори інколи заважають зрозуміти, про що йдеться, з ними можна змиритись, лише коли фільм ознайомить нас з усіма головними героями.

Тож кому ця документальна стрічка припаде до смаку? «Юкі» – документальна картина, яка має чудових героїв, досить непогану зйомку, і в певних моментах вона на рівні найкращих зразків жанру. Але вона не має твердої розповіді. Фільм оглядово занурює глядача у світ зірок НХЛ, але багато розповість про історію досягнень наших співвітчизників за кордоном. Документальний фільм Володимира Мули для тих, кому вже відомі такі зірки, як Вейн Грецький чи Едді Шек, Тарас Савчук чи Кен Данейко, і одночасно непогана нагода для тих, хто тільки знайомиться зі світом швидкості, холоду та великих перемог.

Дитинство в полоні червоної химери

Анастасія Канівець

«Антон і червона химера»

Сценаристи: Дейл Ейслер, Заза Урушадзе, Вадим Єрмоленко
Режисер: Заза Урушадзе

Оператор: Михайло Петренко

У ролях: Себастьян Антон, Володимир Левицький, Наталія Рюміна, Нікіта Шланчак, Микита Дзяд, Регімантас Адомайтіс, Юозас Будрайтис

Виробництво: Україна, Грузія, Литва, 2019

Нікіта Шланчак у фільмі «Антон і червона химера».

Режисер Заза Урушадзе. Україна, Грузія, Литва, 2019.

«Велика історія» очима дитини – мотив досить поширений. А якщо говорити про тему революції 1917 р. і так званої «громадянської» війни, то й популярний: кому жодного разу не траплялося фільму про дитину чи дітей, що з ентузіазмом долучаються до воєнних подій як до небезпечної й тим більш захоплюючої гри? Втім, розставляти акценти тут можна по-різному – різний результат і одержуючи.

«Антон і червона химера» розвиває тему в новому, сучасному ключі. Більшовики уже – не герої, а лиходії, і пригод-гри немає... чи, точніше, є, проте ведуть її не діти; та й наслідки її відповідні немилосердній добі «воєнного комунізму». Саме останній – час, та й суть, подій. Воєнні дії вже минули, змінившись боротьбою з цивільним населенням. А це змушує мирних від природи людей ставати повстанцями чи змовниками... Таке обрамлення – не для дитячого кіно, тим більше, що, як ми знаємо з історії, щасливий кінець тут може бути хіба що умовним.

А втім, «Антон і червона химера» насправді не дитяче кіно. Хоча й нібито про дітей... Щоправда, основні події

Тетяна Грачук у фільмі «Антон і червона химера». Кадр з фільму «Антон і червона химера».

розгортаються не з ними і не навколо них, а десь так поблизу. І це, мабуть, головний недолік фільму, що, здається, так до кінця і не визначився, про що розповідатиме: про позначене більшовицьким терором дитинство чи про невідале полювання на Троцького.

Це – про час дії. Місце обране досить вигірне – німецька колонія на півдні України. Етнічні світи колишньої імперії у 1920-ті роки більш-менш активно зринали на екрані; в Україні, зокрема, пройшла ціла хвиля «єврейського» кіно. Втім, обставини й передусім політика партії посприяли зникненню цих інокультурних острівців. Не були, отже, вони бажаними і в кінематографі: показова доля «Комісара» Олександра Аскольдова (1967), що подав «неканонічну» картину революції, ще й на тлі єврейського містечка, і поплатився за це довгими роками «на поліці».

«Антон», таким чином, звертається до свого роду «культурної Атлантиди». Авторі навіть спробували передати розмаїту мовну картину цього світу: тут звучать німецька, ідиш, російська, українська. На жаль, прийому тут бракує послідовності (на відміну від, скажімо, Івана Кавалерідзе, що застосував мовну поліфонію ще на початку 1930-х у своїй «Коліївщині»); тож глядач може хіба що здогадуватися, чому персонажі спілкуються то рідними мовами, то українською.

Краще вдалася візуалізація історії. Фільмував Михайло Петренко. Південні краєвиди тут легкі й прозорі, з множиною відтінків золотавого й синього; через роботу камери вдалося показати і красу та багатство краю, і драматизм його історії. Вдалися оператору і «класичні» монументалістські кадри з ланцюжком вершників серед поля, і спроби об'єктивом передати погляд дитини: ракурс знизу, через соломку, що в ній ховаються хлопчачі, чи «кадр на склі», котрий суміщає дві дії: личко Антона за вікном в одній половині і віддзеркалене в шибці вбивство його батька комісаркою – в іншій.

Щодо героїв, автори фільму, здається, самі не визначилися, хто ними є. Формально це – німецький хлопчик Антон і його друг Яша, хлопчик єврейський. А проте принаймні не менше місце в історії посідають Антонів дядько, пастор

Фрідріх, і Яшин батько, крамар Йозеф. Саме вони розігрують дещо дитячу за своїм задумом авантюру – викрадення Троцького – і вони ж мають найбільш яскраві, неоднозначні характери. Фрідріх певною мірою – «родич» священнослужителів з радянських фільмів, розумних і хитрих, що послідовно працюють на підриг більшовицького світу; лишень тут це подано зі знаком «+», бо пастор діє проти диктаторського режиму, намагаючись захистити свою спільноту. Ще більше запам'ятовується Йозеф, такий собі потрібний агент, найменш передбачуваний з усіх. Виконавцям, Себаст'яну Антону і Володимирі Левицькому відповідно, тут було що грати, тож вони могли продемонструвати свій акторський хист.

Щодо Антона й Яші, на жаль, тут важко говорити про нові яскраві дитячі образи. Вони подані радше типажно, ніж психологічно («нордичний» Антон-Нікіта Шланчак і південного типу Яша у виконанні одесита Микити Дзядя), та й історія їхня показана переважно шаблонними епізодами: спільне милування хмарами, нескладні хлопчачі ритуали... Хіба що їхня зустріч з Троцьким з її фатальними для села наслідками дещо випадає із загального ряду – і, правда, тим сильніше діє на глядача. Фільм ніби говорить: тут не сподівайтесь на диво, у цьому світі дивом є вже залишитись у живих. І в цьому – певна доля реалізму, попри всі шаблонні моменти й авантюрну інтригу. До речі, сама історія має документальний базис: в її основу лягла книга «Антон, його друг і російська революція» канадійця Дейла Ейслера – вихідця з родини німецьких колоністів; саме його дядько, за чийми спогадами написано твір, став прототипом Антона¹.

«Антон і червона химера» навряд чи увійде до класики українського кінематографа. Разом із тим, він виконав свою важливу місію: опрацював тему дитинства в часи революції в сучасному ключі, подавши її не як героїку, а як трагедію.

¹ Розпочалися зйомки повнометражної історичної драми «Антон» / http://dergkino.gov.ua/ru/news/show/1140/rozpochalisya_zyomki_povnometrazhnoyi_istorichnoyi_drami_anton.html